

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 187/09-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. novembra 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť I. G., N., toho času v ústave na výkon trestu, zastúpeného advokátom JUDr. P. G., N., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 Tpo 40/2008 z 29. septembra 2008, a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Nitre uznesením sp. zn. 7 Tpo 40/2008 z 29. septembra 2008 porušil základné právo I. G. na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 Tpo 40/2008 z 29. septembra 2008 sa zrušuje.

3. I. G. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 265,92 € (slovom dvestošesťdesiatpäť eur a deväťdesiatdva centov), ktorú je Krajský súd v Nitre povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. P. G., N., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti I. G. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 187/09-10 z 9. júla 2009 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť I. G. (ďalej len „sťažovateľ“) v časti týkajúcej sa namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 Tpo 40/2008 z 29. septembra 2008 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“). V časti týkajúcej sa namietaného porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu bola sťažnosť odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

2. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) z 20. septembra 2008 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) bol vzatý do väzby s tým, že väzba začala 17. septembra 2008 o 15.30 h. Do väzby bol vzatý na tom základe, že uznesením vyšetrovateľa mu bolo vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin vraždy v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 k § 145 ods. 1 Trestného zákona. Proti uzneseniu o vzatí do väzby podal ihneď po vyhlásení sťažnosť, ktorú písomne odôvodnil podaním z 23. septembra 2008. Krajský súd uznesením z 29. septembra 2008 zamietol sťažnosť ako nedôvodnú.

3. Ďalej sťažovateľ v sťažnosti uviedol: *«Ako to uviedol už Okresný súd Nitra v uznesení o vzatí do väzby zo dňa 20. 09. 2008, jediným dôvodom pre moje vzatie do väzby*

má byť hrozba vysokého trestu za trestný čin, z ktorého som obvinený. Touto skutočnosťou súd odôvodnil existenciu dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) TP. Vo svojej sťažnosti proti tomuto uzneseniu som s poukazom na doktrinálny výklad uviedol, že iba samotná hrozba vysokého trestu za trestný čin, z ktorého som obvinený, nemôže byť skutočnosťou odôvodňujúcou dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) TP. Súd nepreukázal existenciu žiadnej inej skutočnosti predpokladanej v tomto ustanovení, ktorá by mohla odôvodniť väzbu v mojom prípade. Podľa § 71 ods. 1 písm. a) TP, dôvodom útekovej väzby je obava, že obvinený ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť ihneď zistiť, ak nemá stále bydlisko alebo ak mu hrozí vysoký trest.

*Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že musí v prvom rade, a to ešte predtým, než sudca skúma výšku trestu, ktorá obvinenému s prihliadnutím na právnu kvalifikáciu trestného činu, z ktorého je obvinený hrozí, existovať dôvodná obava z úteku alebo skrývania sa obvineného za účelom vyhnutia sa trestnému stíhaniu alebo trestu. Súd teda musí mať v prvom rade na základe určitých skutočností preukázanú dôvodnú obavu z úteku alebo skrývania sa a následne túto svoju obavu podporí existenciou hrozby vysokého trestu. Táto prvotná podmienka je pritom *conditio sine qua non*, teda musí existovať v každom prípade útekovej väzby. Následne zákonodarca demonštratívne vymenúva dôvody, ktoré môžu podporiť dôvodnosť tejto obavy z úteku alebo skrývania sa obvineného a medzi nimi aj hrozbu vysokého trestu. Je však jednoznačné, že hrozba vysokého trestu nie je v tomto prípade samotným dôvodom väzby, ale len jednou zo skutočností odôvodňujúcich dôvod väzby spočívajúci v dôvodnej obave, že obvinený utečie alebo sa bude skrývať. Zo samotnej formulácie § 71 ods. 1 písm. a) TP vyplýva, že hrozba vysokým trestom slúži súdu len na podloženie ostatných skutočností vyvolávajúcich obavu z úteku alebo skrývania sa a takáto hrozba nemôže byť jediným dôvodom pre vznik takejto obavy. Znamenalo by to totiž, že každý obvinený, ktorému na základe právnej kvalifikácie obvinenia hrozí vysoký trest, by mal byť vzatý do väzby bez ohľadu na existenciu alebo neexistenciu ďalších dôvodov...*

Len samotná trestná sadzba za skutok, z ktorého som obvinený, bez prihliadnutia na moju osobu, nemôže byť dôvodom pre existenciu väzby, ako to bolo preukázané vyššie. Nakoľko však súd v predmetnom uznesení odôvodnil existenciu väzobného dôvodu

pre útekovú väzbu len výškou hroziaceho trestu a neuviedol žiadne skutočnosti odôvodňujúce obavu úteku alebo skrývania sa v mojom konkrétnom prípade, nie sú v mojom prípade naplnené podmienky na vzatie do väzby a preto je napadnuté uznesenie v rozpore so zákonom.

Súd pritom nepreukázal existenciu inej skutočnosti, ktorá by zakladala dôvodnú obavu z toho, že ujdem alebo sa budem skrývať. Naopak, v písomnom odôvodnení sťažnosti som preukázal, že moje rodinné pomery svedčia o tom, že bude mojou snahou počas pobytu na slobode plniť si všetky svoje pracovné a rodinné povinnosti, nakoľko moja rodina je v tomto smere na mňa odkázaná. V konaní som do spisu doložil potvrdenia o tom, že môj maloletý syn trpí duševnou chorobou – autizmom, v dôsledku čoho sa o neho moja manželka dlhodobo celodenne stará. Vyžaduje si preto jednak zvýšenú osobnú a citovú starostlivosť zo strany oboch rodičov a navyše je rodina finančne odkázaná na môj zárobok. Je preto mojím primárnym záujmom venovať sa plneniu týchto povinností a zároveň z tohto dôvodu mám záujem plniť všetky povinnosti vyplývajúce z trestného konania, aby som mohol čo najviac času stráviť s rodinou. Nemožno preto hovoriť o žiadnom mojom konaní alebo správaní sa, ktoré by odôvodňovalo obavu z úteku alebo skrývania sa.

Na tieto skutočnosti som poukazoval už v rámci odôvodnenia sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby a krajský súd sa v napadnutom uznesení s touto argumentáciou, ako aj s doktrinálnym výkladom vysporiadal len nasledovne: „Aj keď obvinený má trvalé bydlisko, rodinu, zamestnanie a stará sa o postihnuté dieťa, je dôvodné podozrenie, že by sa obvinený mohol skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu vzhľadom na právnu kvalifikáciu jeho konania.“ Súd v uvedenom výroku priznal existenciu skutočností, ktoré nielenže nepreukazujú dôvodnú obavu z toho, že by som sa mohol skrývať alebo utiecť, ale naopak preukazujú, že takáto obava nie je ničím podložená a existujú dostatočné dôvody pre nadobudnutie presvedčenia o tom, že pobyt na slobode budem tráviť so svojou rodinou a v zamestnaní a budem si plniť všetky povinnosti vyplývajúce mi ako obvinenému z trestného konania.

Súd žiadnym spôsobom nepreukázal ani to, že by jeho dôvodná obava z môjho úteku alebo skrývania sa mala základ v mojom doterajšom správaní sa po spáchaní trestného činu.

Ako to uvádza aj samotný súd v napadnutom uznesení „po vykonaní skutku (som) z miesta činu odišiel a bol (som) zadržaný až príslušníkmi polície v miestnom pohostinstve.“ Z miesta činu som odišiel ešte stále v šoku a zo strachu pred odvetou zo strany poškodeného, ale nemal som v úmysle sa skrývať pred orgánmi činnými v trestnom konaní, čo dokazuje aj skutočnosť, že v čase príchodu Polície som sa nachádzal v pohostinstve, kde bolo množstvo ľudí a teda nemožno hovoriť o akejkoľvek mojej snahe skrývať sa alebo utiecť. Rovnako aj počas môjho zadržania som nekládol žiadny odpor a spolupracoval som s orgánmi činnými v trestnom konaní.

Je zrejmé, že zo žiadneho iného môjho konania nemôže vyplývať dôvodná obava z úteku alebo skrývania sa. Súd v napadnutom uznesení nepreukázal žiadnu inú skutočnosť, ktorá by bola podkladom pre vznik takejto dôvodnej obavy a navyše ani žiadnym spôsobom nevyvrátil moju argumentáciu podporenú doktrinálnym výkladom o tom, že len samotná hrozba vysokým trestom neodôvodňuje väzbu podľa § 71 ods. 1 písm. a)...

Uvedeným postupom Krajský súd v Nitre porušil moje základné právo vyplývajúce mi z čl. 17 ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky. Súd v napadnutom uznesení odôvodnil vzatie do väzby dôvodom podľa § 71 ods. 1 písm. a) TP, pričom ako bolo preukázané vyššie, neboli splnené podmienky pre vznik tohto dôvodu väzby. Na túto skutočnosť bol súd v odôvodnení mojej sťažnosti proti rozhodnutiu o vzatí mojej osoby do väzby výslovne upozornený a s touto námietkou nezákonnosti sa napriek tomu nevysporiadal. Týmto spôsobom súd síce formálne odôvodnil vznik väzby dôvodom podľa § 71 ods. 1 písm. a) TP, ale naplnenie skutočností pre vznik tohto dôvodu väzby vôbec nepreukázal, a to ani napriek výslovnému poukazu na tento nedostatok v sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby. Týmto spôsobom porušil aj moje právo formulované v čl. 17 ods. 2 Ústavy SR, keď ma pozbavil osobnej slobody bez zákonného dôvodu, hoci existenciu týchto dôvodov formálne deklaroval.»

4. V petite sťažnosti (vychádzajúc z uznesenia ústavného súdu o čiastočnom prijatí sťažnosti) sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd nálezom rozhodol tak, že krajský súd uznesením z 29. septembra 2008 porušil jeho základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, a zároveň žiadal, aby ústavný súd predmetné uznesenie krajského súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

II.

5. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval krajský súd, aby sa k prijatej sťažnosti vyjadril a oznámil, či trvá na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom. Krajský súd v písomnom vyjadrení k prijatej sťažnosti doručenom ústavnému súdu 11. septembra 2009 uviedol, že trvá na zákonnosti postupu a rozhodnutia krajského súdu, ktoré je napadnuté sťažnosťou v konaní pred ústavným súdom, a nevidí dôvod na zrušenie jeho uznesenia. Uviedol, že v sťažnostnom konaní sa krajský súd zaoberal a vyhodnotil aj sťažnostné námietky obvineného (sťažovateľa), ku ktorým zaujal, i keď stručné, ale výstižné právne stanovisko. Z neho vyplýva, že existencia konkrétnych skutočností odôvodňujúcich u sťažovateľa väzbu podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku vyplývala z osoby obvineného (o svojich rodinných pomeroch vedel aj v čase, keď mal spáchať trestný čin, pre ktorý mu bolo vznesené obvinenie, ako držiteľ zbrojného preukazu bol osobou náležite poučenou), ako aj z okolností prípadu (po hádke mal sám vyhľadať poškodeného, vzal si so sebou aj zbraň a po vyhrážkach z nej opakovane vystrelil). Takto zistené materiálne fakty v počiatočnom štádiu trestného stíhania, ktoré sťažovateľ bagatelizuje, plne odôvodňovali v čase rozhodovania u sťažovateľa obavy z ustanovenia § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku. Krajský súd sa ďalej vyjadril, že netrvá na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom.

6. Sťažovateľ, zastúpený advokátom, v prípise doručenom ústavnému súdu 25. septembra 2009 oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, a uplatnil si nárok na náhradu trov konania. Zo súhlasom účastníkov bolo teda upustené od ústneho pojednávania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a vec bola prerokovaná a rozhodnutá na neverejnom zasadnutí senátu. V záujme oboznámenia sa so všetkými rozhodnými skutočnosťami si ústavný súd pred rozhodnutím vyžiadal aj spis okresného súdu z prípravného konania sp. zn. 3 Tp 150/2008, ktorý bol doručený 3. septembra 2009. Na dopyt ústavného súdu z 26. októbra 2009, v akom stave je trestné konanie vo veci sťažovateľa, predseda okresného súdu prípisom z toho istého dňa oznámil,

že vec bola vedená na okresnom súde pod sp. zn. 4 T 174/2008. Rozsudkom z 9. marca 2009, ktorý nadobudol právoplatnosť 25. marca 2009, bol sťažovateľ uznaný za vinného z pokusu obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 14 ods. 1 k § 145 ods. 1 Trestného zákona, za čo mu bol uložený okrem iného trest odňatia slobody v trvaní šiestich rokov. Predseda okresného súdu zároveň uviedol, že sťažovateľ je toho času vo výkone trestu odňatia slobody, a pripojil rozsudok s vyznačenou doložkou právoplatnosti a vykonateľnosti.

III.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

8. Základná sťažnostná námietka sťažovateľa sa týka namietanej absencie dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku (tzv. úteková väzba). Sťažovateľ tvrdí, že samotná hrozba vysokého trestu nezakladá tento väzobný dôvod bez toho, aby k tejto skutočnosti pristúpili ďalšie preukázané „konkrétne skutočnosti“, z ktorých by bolo možné vyvodit' dôvodnú obavu, že ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu. Z obsahu spisu vyplýva, že tento argument sťažovateľ použil už v rámci výsluchu pred sudcom pre prípravné konanie, ktorý ho vypočul na verejnom zasadnutí na okresnom súde a následne rozhodol o jeho vzatí do väzby a neprijatí písomného sľubu

ani peňažnej záruky. Následne sťažovateľ týmto základným právnym argumentom podrobne odôvodnil aj sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu o jeho vzatí do väzby.

9. Právo na osobnú slobodu garantované ústavou, ako aj Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) zaujíma v hierarchii základných práv a slobôd (ľudských práv a základných slobôd) popredné miesto. Pod osobnou slobodou sa rozumie voľný, ničím neobmedzený pohyb človeka, ktorý sa môže podľa vlastného rozhodnutia zdržiavať na určitom mieste alebo slobodne z tohto miesta odísť (III. ÚS 204/02). Každé pozbavenie osobnej slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivec pozbavený osobnej slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, ale aj II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00, I. ÚS 115/07). Z uvedenej zásady vyplýva, že porušenie zákona v prípade rozhodovania o väzbe zakladá zároveň aj porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj čl. 5 dohovoru.

10. Ústavný súd zdôrazňuje, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (mutatis mutandis III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu nevinu výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (Toth c. Rakúsko z 12. decembra 1991). Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach zdôraznil, že jeho právomoc na rozhodovanie vo väzobných veciach predpokladá výlučne skúmanie toho, či sa v konaní pred väzobnými súdmi dodržali ústavno-procesné princípy takého obmedzenia osobnej slobody, akým je väzba obvineného (II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03, IV. ÚS 171/03).

11. Z obsahu čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy možno vyvodit' viaceré práva, ktoré sú súčasťou širšie koncipovaného práva na osobnú slobodu. Každé pozbavenie osobnej slobody musí mať podľa ústavy zákonný podklad, ináč povedané, len zákon môže ustanoviť dôvody

na pozbavenie osobnej slobody, ako aj spôsob realizácie pozbavenia fyzickej osoby jej osobnej slobody. Pokiaľ ide o pozbavenie osobnej slobody väzbou, za súčasť záruk garantovaných ústavou, z ktorých vychádzal aj ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa, treba považovať aj to, že obvinený bol vzatý do väzby z dôvodu, s ktorým zákon spája so zreteľom na prezumpciu nevinoty možnosť pozbavenia jeho osobnej slobody väzbou (mutatis mutandis I. ÚS 148/08).

12. Ústavný súd so zreteľom na podstatu prerokúvanej sťažnosti považuje za potrebné predovšetkým poukázať na genézu zákonnej úpravy väzobných dôvodov v trestnom zákonodarstve Slovenskej republiky.

13. Tzv. starý Trestný poriadok (zákon č. 141/1961 Zb. účinný do 31. decembra 2005) v poslednom znení v § 67 ods. 1 písm. a) ustanovoval, že obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak sú tu konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu, že ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť hneď zistiť, ak nemá stále bydlisko. Podľa § 67 ods. 2 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 obvinený mohol byť vzatý do väzby tiež vtedy, ak bol trestne stíhaný pre trestný čin, na ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej osem rokov, aj keď nie sú dôvody väzby dané podľa odseku 1. Z uvedeného znenia Trestného poriadku vyplývalo, že obvineného bolo možné vziať do väzby aj vtedy, ak absentovali konkrétne dôvody väzby, pričom stačilo, aby bol trestne stíhaný pre trestný čin so zákonom ustanovenou dolnou hranicou trestnej sadzby trestu odňatia slobody najmenej osem rokov.

Tzv. nový Trestný poriadok (zákon č. 301/2005 Z. z. účinný od 1. januára 2006) v § 71 ods. 1 písm. a) účinnom v čase rozhodovania krajského súdu o väzbe sťažovateľa ustanovoval, že obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť ihneď zistiť, ak nemá stále bydlisko alebo ak mu hrozí vysoký trest. Z uvedeného znenia

Trestného poriadku, ktorý je tým zákonom, ktorý vychádzajúc z čl. 17 ods. 5 ústavy ustanovuje dôvody na vzatie obvineného do väzby, vyplývajú vo vzťahu k útekovej väzbe viaceré závery. Predovšetkým k hrozbe vysokého trestu (ktorým trest odňatia slobody od 15 do 20 rokov za vraždu určite je) musí k preukázaniu dôvodnosti tzv. útekovej väzby pristúpiť aj ďalší faktor, a to, že z konania obvineného alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu.

14. V tomto smere ústavný súd akceptuje právnu argumentáciu sťažovateľa, že samotná hrozba vysokého trestu nie je (od účinnosti nového Trestného poriadku) spôsobilým väzobným dôvodom. Na to, aby hrozba vysokého trestu bola dôvodom pre tzv. útekovú väzbu, musia pristúpiť a predovšetkým byť preukázané aj iné skutočnosti. Tieto ďalšie skutočnosti nemôžu byť všeobecnej povahy, musia byť konkrétne a vyplývať z konania obvineného, prípadne z iných skutkových okolností, z ktorých možno bezpečne vyvodiť, že tu naozaj je dôvodná obava, že pre hrozbu vysokého trestu by obvinený mohol ujsť alebo sa skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu.

15. Sťažovateľ na absenciu týchto iných konkrétnych skutočností poukázal už vo svojom výsluchu pred sudcom pre prípravné konanie, ktorý rozhodol o jeho vzatí do väzby. O prípadnom porušení práv sťažovateľa uznesením okresného súdu, ktorým bol vzatý do väzby však ústavný súd v zmysle princípu subsidiarity vyjadreného v čl. 127 ods. 1 ústavy nemal právomoc rozhodnúť, pretože o ochrane práv sťažovateľa vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu mal právomoc na základe sťažnosti proti nemu rozhodnúť krajský súd.

16. Sťažovateľ v procesnej pozícii obvineného odôvodnil sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu v časti týkajúcej sa výroku o vzatí do väzby v podstate rovnako ako sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Poukázal teda na absenciu konkrétnych skutočností, z ktorých by vyplývala dôvodná obava z jeho úteku alebo skrývania sa pred trestným stíhaním alebo trestom. Poukázal na doterajší riadny život, rodinné pomery (starostlivosť o syna autistu) a jeho snahu napriek trestnému stíhaniu naďalej riadne

podnikať a zotrvať so svojou rodinou. Zároveň kvalifikovaným spôsobom odkázal na názory právnej teórie podporujúce jeho právny názor o nemožnosti oprieť vzatie do tzv. útekovej väzby len o samotnú hrozbu vysokého trestu. Krajský súd sťažnosť ako nedôvodnú zamietol. V odôvodnení uznesenia poukázal na dôvody uznesenia okresného súdu, obsah sťažnosti obvineného, právnu úpravu tzv. útekovej väzby, pričom na vlastné odôvodnenie uznesenia uviedol:

„Väzba nie je trestom, ale je výlučne len procesným opatrením, ktorého účelom je dočasne zaistiť osobu obvinenú z trestného činu pre potreby prebiehajúceho trestného konania obmedzením jej osobnej slobody, nemá sankčnú povahu, ani výchovné poslanie a nesmie byť prostriedkom na získanie priznania, ani na uľahčenie trestného stíhania.

Orgány činné v trestnom konaní a súd musia väzobné trestné veci prejednávať čo najrýchlejšie, pričom musia dodržiavať občianske práva garantované ústavou. Táto požiadavka nadväzuje aj na Článok 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a na ustanovenie §2 ods. 6 Trestného poriadku.

V konaní predchádzajúcom napadnutému rozhodnutiu, bola táto požiadavka plne rešpektovaná.

Trestná vec obvineného je v počiatočnom štádiu a ďalším dokazovaním (aj ohľadne osoby obvineného) môže dôjsť k zoslabeniu dôvodu väzby ako aj k jeho zosilneniu. Skutočnosť, že má chorého syna, o ktorého sa celý deň stará jeho manželka a rodina je finančne závislá od jeho príjmov si mal uvedomiť aj v čase páchania trestnej činnosti. Ako držiteľ zbrojného preukazu prešiel odbornými skúškami, v rámci ktorých bol riadne poučený o používaní zbraní. Ako sám uviedol pri jeho vzatí do väzby zbraň si bral so sebou vedome na vystrašenie poškodeného. Po vykonaní skutku z miesta činu odišiel a bol zadržaný až príslušníkmi polície v miestnom pohostinstve. Aj keď obvinený má trvalé bydlisko, rodinu, zamestnanie a stará sa o postihnuté dieťa, je dôvodné podozrenie, že by sa obvinený mohol skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu vzhľadom na právnu kvalifikáciu jeho konania.

Aj nadriadený súd je toho názoru, že v prípade obvineného nie je postačujúce nahradenie väzby písomným sľubom obvineného alebo ponúknutou peňažnou zárukou. Ani jeden z prostriedkov na nahradenie väzby nie je dostatočnou zárukou, ktorá by v plnej miere nahradila dôvodnosť väzby v prípade obvineného.

Všetky tieto uvádzané skutočnosti odôvodňujú obavu, že by obvinený na slobode konal tak, ako to predpokladá ustanovenia § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku.

Pretože krajský súd nezistil žiadne dôvody na zmenu napadnutého uznesenia, ktoré by boli na prospech obvineného, jeho sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.“

17. V súlade s už uvedeným ústavný súd preskúmal uznesenie krajského súdu len z toho hľadiska, či sa v jeho konaní a rozhodnutí dodržali ústavno-procesné princípy takého obmedzenia osobnej slobody, akým je väzba sťažovateľa. Krajský súd správne poukázal na podstatu väzby ako zabezpečovacieho inštitútu, ktorý nemôže nahrádzať trest, správne poukázal na prednostné vybavovanie väzobných vecí a nevyhnutné rešpektovanie práv obvineného garantovaných ústavou a dohovorom. Následné konštatácie krajského súdu v odôvodnení predmetného uznesenia sú však v hrubom rozpore s týmito všeobecnými pravidlami. Pre podporu záveru o existencii dôvodov pre útekovú väzbu sťažovateľa krajský súd uviedol, že je držiteľom zbrojného preukazu, zbraň si bral vedome na vystrašenie poškodeného a po vykonaní skutku z miesta činu odišiel a zadržali ho až príslušníci polície v miestnom pohostinstve. Ďalej uviedol, že závislosť rodiny od jeho príjmov si „mal uviesť v čase páchania trestnej činnosti“, čo je problematické aj z hľadiska prezumpcie neviny, keďže krajský súd v podstate vyslovil svoj úsudok o vine sťažovateľa skôr, ako o nej bolo právoplatne rozhodnuté súdom (čl. 50 ods. 2 ústavy).

18. Podľa názoru ústavného súdu z odôvodnenia uznesenia krajského súdu (ani v spojení s uznesením okresného súdu) nijak nevyplýva, ako z konania obvineného, prípadne z iných konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že obvinený (sťažovateľ) by pre hrozbu vysokého trestu mohol ujsť alebo sa skrývať. Samotná hrozba vysokého trestu je pre takýto záver v zmysle už uvedeného nedostatočná. Odkaz krajského súdu na osobné pomery obvineného neobstoja, pretože tieto sú v okolnostiach prípadu skôr spôsobilé existenciu dôvodov útekovej väzby vyvrátiť ako potvrdiť. Z odkazu na vedomosť sťažovateľa o účinkoch zbrane a na to, že si ju vzal vedome na zastrašenie poškodeného, tiež nevyplýva dôvodná obava o jeho možnom úteku alebo skrývaní sa. No a napokon skutočnosť, že bol zadržaný v miestnom pohostinstve, teda na verejne prístupnom mieste,

kde sa nachádzali aj iné osoby, je rovnako skôr spôsobilá existenciu dôvodov na útekovú väzbu vyvrátiť ako potvrdiť.

Ústava v čl. 17 ods. 2 viaže každé pozbavenie osobnej slobody na zákonné dôvody, v čl. 17 ods. 5 špecificky vo vzťahu k väzbe vyžaduje naplnenie zákonných dôvodov pre túto formu pobavenia osobnej slobody a zároveň vyžaduje rozhodnutie súdu o väzbe. Záver, ktorý vyplýva z ústavného vymedzenia práva na osobnú slobodu, je, že súd rozhodujúci o väzbe musí existenciu konkrétneho zákonného väzobného dôvodu skúmať a preukázať, ak má rozhodnúť o takom zásadnom zásahu do práv obvineného, ako je väzba. Súčasťou ústavného práva obvineného na osobnú slobodu je aj právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia o väzbe, ktoré zrozumiteľným, zákonným a najmä preukázaným, a teda ústavne konformným spôsobom potvrdí skutočnú existenciu niektorého zo zákonných dôvodov väzby. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uzatvára, že uznesením krajského súdu, z odôvodnenia ktorého nijak nemožno vyvodiť, ako z konania obvineného, prípadne z iných konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že tento by pre hrozbu vysokého trestu mohol ujsť alebo sa skrývať, aby sa tým vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, bolo porušené sťažovateľovo právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy.

19. Ústavný súd taktiež považuje za potrebné uviesť, že uznesenie krajského súdu nespĺňalo zákonné požiadavky na odôvodnenie uznesenia. Podľa § 176 ods. 2 Trestného poriadku v odôvodnení treba, ak to prichádza podľa povahy veci do úvahy, uviesť najmä skutočnosti, ktoré sa považujú za dokázané, dôkazy, o ktoré sa skutkové zistenia opierajú, úvahy, ktorými sa rozhodujúci orgán spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, ako aj právne úvahy, na ktorých základe podľa príslušných ustanovení zákona posudzoval dokázané skutočnosti. Krajský súd v odôvodnení svojho uznesenia nereagoval na podstatné a právne relevantné sťažnostné námietky sťažovateľa spôsobom, ktorý predpokladá uvedené zákonné ustanovenie. Ako už ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre uviedol, keď sa súd rozhodujúci o sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa adekvátne a preskúmateľne alebo nekonštatuje irelevantnosť jeho právnej argumentácie, poruší právo sťažovateľa podať návrh na konanie, v ktorom by súd rozhodol o zákonnosti väzby, vyplývajúce z čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy (napr. III. ÚS 135/04).

20. Na margo vyjadrenia krajského súdu k prijatej sťažnosti ústavný súd stručne uvádza, že ani z neho nemožno žiadnym spôsobom vyvodit', z akého konkrétneho konania sťažovateľa, prípadne z akých iných konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava o možnom úteku alebo skrývaní sa sťažovateľa. V tomto smere je však potrebné uviesť aj to, že ani prípadné ex post odôvodňovanie existencie väzobných dôvodov u sťažovateľa v písomnom vyjadrení krajského súdu by nijak nezmenilo záver o ich absencii v napadnutom uznesení, ktorý je takýmto spôsobom neodstrániteľný.

21. Z už uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil, že krajský súd napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy (bod 1 výroku nálezu). Na výrok ústavného súdu o porušení práv zaručených ústavou právoplatným rozhodnutím súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde v zásade nadväzuje obligatórny výrok o zrušení tohto právoplatného rozhodnutia. Ústavný súd preto zrušil uznesenie krajského súdu (bod 2 výroku nálezu). Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu už sťažovateľ nebol vo väzbe, ale vo výkone trestu odňatia slobody na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku okresného súdu, nebolo možné vrátiť vec krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 4 výroku nálezu). Dôvodom je, že krajský súd nemôže rozhodovať o väzbe sťažovateľa, ak už je vo výkone trestu odňatia slobody. V tejto súvislosti je ešte potrebné uviesť, že výrok o vrátení veci na ďalšie konanie nie je obligatónym dôsledkom vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa, ale fakultatívnym oprávnením ústavného súdu [čo vyplýva z dikcie „môže vec vrátiť na ďalšie konanie“ použitej v čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde], ktoré ústavný súd zvažuje vždy vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu.

22. Napokon ústavný súd rozhodol o náhrade trov konania úspešného sťažovateľa (bod 3 výroku nálezu). S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, vyhlášku Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 265,92 € (2 úkony právnej pomoci v roku 2008 po 3 176 Sk, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie ústavnej

sťažnosti, 2 x paušálna náhrada hotových výdavkov po 190 Sk, spolu 6 732 Sk + 19 % DPH, čo po prepočte na euro a po zaokrúhlení predstavuje sumu 265,92 €). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. novembra 2009